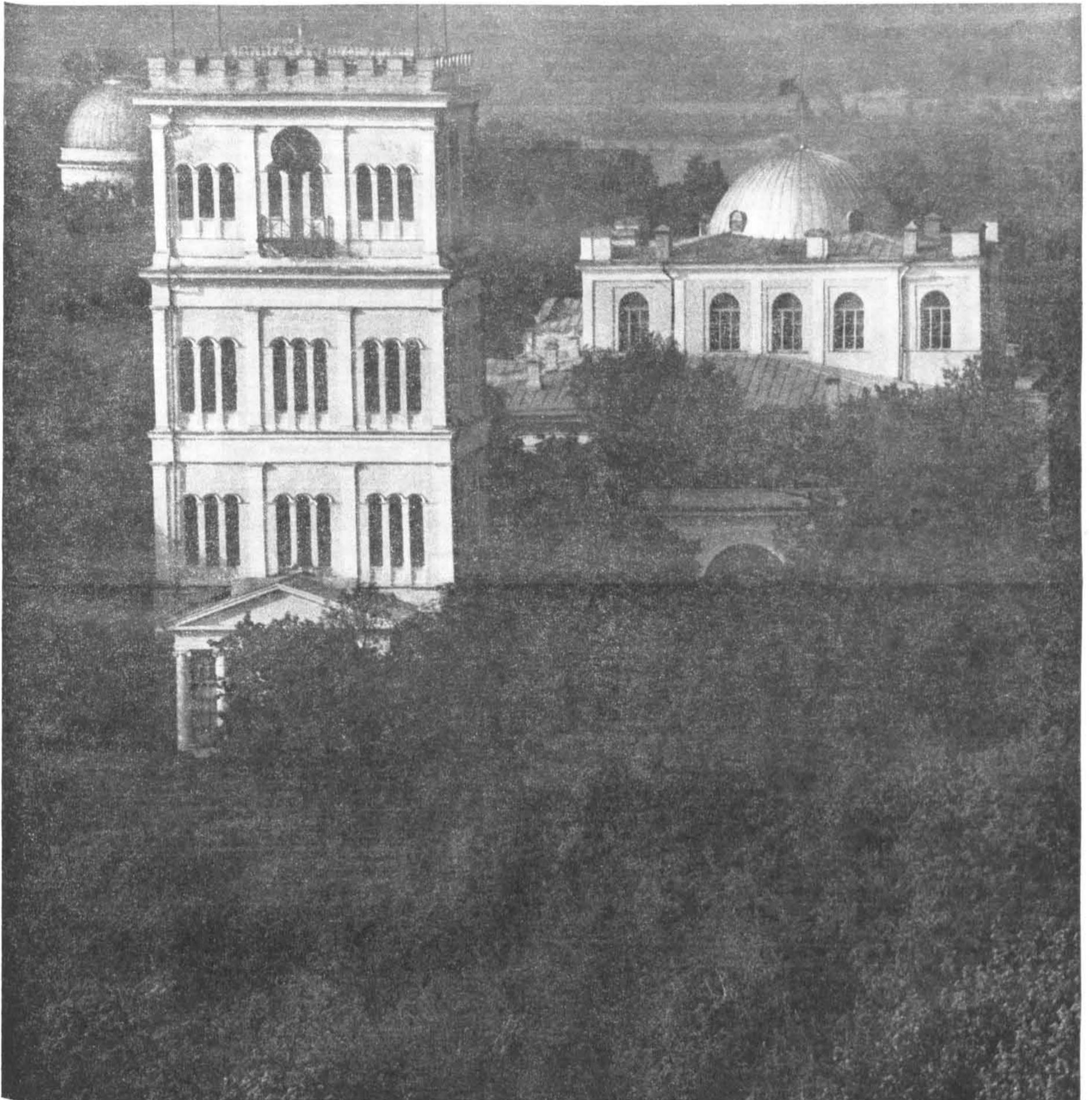

Голас Радзімы

№ 38 (1660)
25 верасня 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Гомельскаму парку, які раскінуўся на маляўнічых схілах па-над Сожам, сёлета споўнілася дзвесце гадоў. Старажытны парк — слаўтасць горада, гордасць гомельчан, іх любоў і клопат. [Фотарэпартаж пра яго змешчаны на 8-й стар.].

«ЗРУХ ФЕДАРАВА» — ТАК У РОЗНЫХ КРАЇНАХ НАЗЫВАЮЦЬ АДКРЫЦЦЕ БЕЛАРУСКАГА ВУЧОНАГА

[«Як адбіваецца святло»]
стар. 3

Рыгор АПЛЕВІЧ: «УСЮДЫ СУТЫКАЕШСЯ З ГРАШОВЫМІ ПРАБЛЕМАМІ...»

[«Наша жыццё ў Канадзе»]
стар. 4

ПЯТНАЦЦАЦЬ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ ТАНЦАЎ СПЛЯЛІСЯ У НЕЗАБЫЎНА ПРЫГОЖЫ ВЯНОК

[«Алімпійская казка»]
стар. 7

МІЖНАРОДНЫ ЭКІПАЖ У КОСМАСЕ

З ПАВЕДАМЛЕННЯЎ ТАСС

18 верасня 1980 года ў 22 гадзіны 11 мінут маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе ажыццёлены запуск касмічнага карабля «Саюз-38».

Касмічны карабель пільтуе міжнародны экіпаж: камандзір карабля Герой Савецкага Саюза, лётчык-касманавт СССР Юрый Раманенка і касманавт-даследчык, грамадзянін Рэспублікі Куба Арнальда Тамайо Мендэс.

Запуск карабля «Саюз-38» ажыццёлены ў адпаведнасці з праграмай «Інтэркосмас». За перыяд з 1978 года ў складзе міжнародных экіпажаў сумесна з савецкімі касманавтамі

правялі даследаванні ў касмічнай прасторы прадстаўнікі шасці сацыялістычных краін.

Палёт сёмага міжнароднага экіпажа ў складзе савецкага і кубінскага касманавтаў з'яўляецца новым сведчаннем дружбы народаў Савецкага Саюза і Кубы, цеснага ўзаемадзеяння абедзвюх брацкіх краін.

Упершыню ў касмічных даследаваннях па праграме «Інтэркосмас» прымае ўдзел прадстаўнік сацыялістычнай краіны Заходняга паўшар'я—Рэспублікі Куба.

19 верасня 1980 года ў 23 гадзіны 49 мінут маскоўскага ча-

су зроблена стыкоўка касмічнага карабля «Саюз-38», пільтуемага міжнародным экіпажам у саставе камандзіра карабля, лётчыка-касманавта СССР Юрыя Раманенкі і касманавта-даследчыка, грамадзяніна Рэспублікі Куба Арнальда Тамайо Мендэса, з арбітальным комплексам «Салют-6» — «Саюз-37».

Пасля стыкоўкі і праверкі герметычнасці стыковачнага вузла касманавта Раманенка і Тамайо Мендэс перайшлі на станцыю «Салют-6». На борце навукова-даследчага комплексу «Салют-6» — «Саюз-37» — «Саюз-38» зноў працуе міжнародны экіпаж.

**Палкоўнік
РАМАНЕНКА
Юрый Віктаравіч**

Герой Савецкага Саюза, лётчык-касманавт СССР Юрый Віктаравіч Раманенка нарадзіўся 1 жніўня 1944 года ў пасёлку Калтубанаўскі Бузулукскага раёна Арэнбургскай вобласці.

У 1966 годзе ён закончыў Чарнігаўскае вышэйшае ваеннае авіяцыйнае вучылішча лётчыкаў. Затым служыў лётчыкам-інструктарам у Ваенна-Паветраных Сілах.

Ю. В. Раманенка — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1965 года.

У атрадзе касманавтаў Юрый Віктаравіч з 1970 года.

Свой першы касмічны палёт працягласцю 96 сутак Ю. В. Раманенка зрабіў у якасці камандзіра карабля «Саюз-26» і арбітальнай станцыі «Салют-6» у 1977—1978 гадах.

У сучасны момант Юрый Віктаравіч завочна вучыцца ў Ваенна-паветранай акадэміі імя Ю. А. Гагарына.

**Падпалкоўнік
Арнальда
ТАМАЙО МЕНДЭС**

Грамадзянін Рэспублікі Куба Арнальда Тамайо Мендэс нарадзіўся 29 студзеня 1942 года ў горадзе Гуантанаме ў сям'і рабочага.

Адначасова з вучобай у школе Арнальда працаваў. Пасля перамогі кубінскай рэвалюцыі ён паступіў у авіяцыйнае вучылішча, закончыўшы якое, служыў у Рэвалюцыйных узброеных сілах Рэспублікі Куба. Мае кваліфікацыю ваеннага лётчыка першага класа.

Арнальда Тамайо Мендэс — член Камуністычнай партыі Кубы з 1967 года.

У сакавіку 1978 года ён пачаў рыхтавацца да палёту па праграме «Інтэркосмас» у Цэнтры падрыхтоўкі касманавтаў імя Ю. Гагарына. Прайшоў поўны курс абучэння па праграме пільтуемага карабля «Саюз» і арбітальнай станцыі «Салют».

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

ТУРЫСТЫ ЕДУЦЬ У «РАССВЕТ»

Магілёўскае бюро падарожжаў і экскурсій прапанавала новы турыстычны маршрут, які вядзе ў калгас «Рассвет» імя К. Арлоўскага Кіраўскага раёна. Першаадкрывальнікамі яго былі рабочыя вытворчага аб'яднання «Хімвалакно».

БУДЗЕМ БУДАЎНІКАМІ

На ўрачыстай лінейцы Віцебскага гарадскога прафесійна-тэхнічнага вучылішча (ГПТВ) № 57 будаўнікоў, прысвечанай пачатку новага навучальнага года, выстраіліся 820 будучых маляроў, стаяроў, муляроў, мантажнікаў, слесяраў-сантэхнікаў, электразваршчыкаў. Пад гукі марша выпускнік вучылішча Васіль Якаўлеў перадаў першакурсніцы Вользе Сталяровай сімвалічны ключ. Яна ў ліку іншых 300 выпускнікоў васьмых класаў прыйшла ў вучылішча, каб стаць будаўніком і адначасова атрымаць сярэдняю адукацыю. За дзесятую пяцігодку вучылішча падрыхтавала для будаўнічых арганізацый вобласці і рэспублікі больш за 1 200 рабочых высокай кваліфікацыі.

НА СТОЛ ГАМЯЛЬЧАНАМ

У мікрараёне Фестывальным будуюцца другі ў Гомелі малочны завод.

Супрацоўнікі Магілёўскай абласной станцыі па хімізацыі сельскай гаспадаркі дапамагаюць працаўнікам палёў рацыянальна выкарыстоўваць землі. Толькі за апошні год яны правялі даследаванні і склалі аграхімічныя картаграмы 300 тысяч гектараў раллі, выдалі рэкамендацыі па вапнаванні больш двухсот тысяч гектараў кіслай глебы. **НА ЗДЫМКУ:** глебавед-аграхімік Т. АГНЯНЧЫКАВА, кіраўнік групы І. ТРУХАН і начальнік аддзела П. ШЫРКО праглядаюць картаграму для калгаса імя Жданова Краснапольскага раёна.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

Ён будзе перапрацоўваць за змену 450 тон малака, выпускаць 11 тон сметанковага масла і столькі ж заменніка цэльнага малака, 230 тон кісламалочных прадуктаў. Першая чарга новага прадпрыемства пачне працаваць у сакавіку 1981 года.

ПАД НАГЛЯДАМ ПРЫБОРАЎ

Нават у час далёкіх прагулак не застаюцца цяпер без нагляду медыкаў пацыенты з хворым сэрцам санаторыяў «Крыніца» і «Лётцы». Партатыўны датчык, замацаваны на поясе выздараўляючага, няспынна трансліруе кардыяграму на цэнтральны пульт, дзе дзяжуршыць вопытны спецыяліст. Унікальны комплекс біятэлеметрычнай апаратуры ўстаноўлены ў здраўніцах з дапамогай Беларускага навукова-даследчага інстытута кардыялогіі.

ГАРОДНІНА — КРУГЛЫ ГОД

Пад шкляным дахам Светлагорскага цяплічнага камбіната будзе спецыяльная гародніна — памідоры і гуркі, цыбуля і радыс, белакачанная капуста... За горадам, каля вёскі Якімаўскай Слабада, заканчваецца ўзвядзенне адміністрацыйна-бытавога корпуса, ідзе мантаж каркасаў цяпліц. Кожны год на шасці гектарах закрытага грунту будзе вырошчвацца 1 100 тон гародніны.

АХОВА ПРАВОЎ САВЕЦКІХ ЛЮДЗЕЙ: РОЛЯ ПРАКУРАТУРЫ

АД ІМЯ ДЗЯРЖАВЫ

Нядаўна Вярхоўны Савет СССР прыняў Закон аб пракуратуры, які змяняе Палажэнне аб пракурорскім наглядацтве, што дзейнічала з 1955 года. Закон, па-першае, расшырыў кампетэнцыю органаў пракуратуры, а па-другое, прывёў рэгламентацыю ле паўнамоцтваў у адпаведнасці з новай Савецкай Канстытуцыяй. Закон усладае на пракуратуру, у прыватнасці, клопаты аб ахове правоў грамадзян.

Павага асобы, ахова правоў і свабод грамадзян — канстытуцыйны абавязак усіх савецкіх дзяржаўных органаў і грамадскіх арганізацый. Асноўны Закон СССР не толькі дэкларуе шырокі спектр грамадзянскіх правоў, але і змяшчае рэальныя гарантыі іх практычнага прымянення, эфектыўныя інструменты іх аховы.

Сярод інстытутаў, закліканых забяспечыць ахову сацыяльна-эканамічных, палітычных і асабістых правоў і свабод савецкіх людзей, пракуратуры належыць адно з важнейшых месцаў. На яе ў СССР ускладзены вышэйшы нагляд за дэклараванымі аднолькавым выкананнем законаў усімі органамі і арганізацыямі, а таксама грамадзянамі. Гэты нагляд названы вышэйшым таму, што пракуратура ажыццяўляе яго не ад

свайго імя, а ад імя дзяржавы, ад імя вышэйшага органа ўлады ў краіне — Вярхоўнага Савета СССР.

Савецкая пракуратура з'яўляецца цэнтралізаванай сістэмай, падначаленай толькі Генеральнаму пракурору СССР. Ён прызначаецца савецкім парламентам — Вярхоўным Саветам і толькі перад ім адказны і яму падсправаздачны. Такім чынам, пракурорам забяспечана незалежнасць ад мясцовых улад.

Маючы даныя аб тым або іншым парушэнні закона, пракурор мае права запраسیць любыя дакументы, звесткі і нават асабістыя тлумачэнні службовых асоб і грамадзян. Дзяржаўныя і грамадскія органы абавязаны па першаму патрабаванню накіраваць яму свае рашэнні, загады, тлумачэнні, у кароткі тэрмін разглядаць яго пратэсты і прадстаўленні. Пратэст — гэта дакумент, якім пракурор аператыўна патрабуе адмяніць акт, які супярэчыць закону. Мэта прадстаўлення шырыў: яна патрабуе адхіліць як парушэнні законаў, так і прычыны, якія гэтаму садзейнічаюць.

Ажыццяўляючы свае паўнамоцтвы, пракуроры маюць магчымасць дабіцца адмены рашэнняў, якія ўшчамляюць

правы грамадзян. Нядаўна, напрыклад, пракуратура Беларусі, правяраючы скаргу бухгалтара Раманава, установіла, што ён звольнены «па стану здароўя, якое перашкаджае працягу данай работы». Пракурор рэспублікі ў сваім пратэсце прапанаваў адмяніць незаконны загад, аднавіць Раманава на рабоце і выплаціць яму зарплату за дні вымушанага прагулу, бо вывад аб непрыгоднасці да работы ў такім выпадку можа быць зроблены толькі медыцынскімі ўстановамі. Пратэст быў задаволены.

Рашэнне, якое датычыць правоў грамадзян, можа быць апрацэставана і на падставе таго, што парушана дэмакратычная працэдура яго прыняцця. Так, праўленне аднаго з падмаскоўных калгасаў было вымушана пасля пратэсту пракурора адмяніць сваё рашэнне аб пазбаўленні прэміяльнай аплаты калгасніка Т. Прычым пытанне, ці заслугоўвае ён такога пакарання, пракуратурай нават не разглядалася. Рашэнне было прызнана незаконным толькі таму, што самога калгасніка, на пасяджэнне праўлення не запрасілі, а ў пасяджэнні ўдзельнічала менш трох чвэртак членаў праўлення, што супярэчыць статуту калгаса.

У абавязкі пракуратуры ўваходзіць таксама строгі нагляд за тым, каб ніхто

не быў арыштаваны без рашэння суда або санкцыі пракурора, каб ніхто не мог быць неабгрунтавана прыцягнуты да крымінальнай адказнасці. Савецкія пракуроры ажыццяўляюць нагляд за выкананнем законаў і пры разглядае грамадзянскіх і крымінальных спраў у судах. Аднак тут пракурор не мае якіх-небудзь паўнамоцтваў распарадчага характару. Тлумачыцца гэта тым, што права суддзё ў СССР ажыццяўляецца толькі судом, які незалежны і падпарадкаваецца толькі закону. Таму пракурор не прымае непасрэдна мер да ліквідацыі парушэнняў закона (калі ён іх выявіць), а робіць гэта праз суд.

Абараняючы правы грамадзян, савецкая пракуратура адначасова адстойвае і інтарэсы дзяржавы, грамадства ў цэлым. Таму ў абавязкі пракуратуры ўваходзіць падтрымліваць дзяржаўнае абвінавачванне ў судах. Аднак гэта не азначае, што яе задача — дабівацца абвінавачвання ў што б там ні стала. Пракурор робіць гэта ў рамках закона. У выпадку, калі віна падсуднага не даказана, пракурор не толькі мае права, але і абавязаны па закону адмовіцца ад абвінавачвання.

**Канстанцін ПАУЛІШЧАУ,
начальнік аддзела
Пракуратуры СССР.
(АДН).**

У Мінску па вуліцы Сурганава адкрыўся новы ўніверсам «Рыга». Плошча залы гэтага буйнейшага гандлёвага цэнтра беларускай сталіцы складае 1 200 квадратных метраў. Апрача прадуктаў, уключаючы гародніну, пакупнікі змогуць набыць і прамысловыя тавары штотдзённага попыту. Пакупнікоў абслугоўваюць амаль 170 работнікаў універсама.
НА ЗДЫМКУ: універсам «Рыга».

Фота П. НІКІЦІНА.

Пісьмы зблізку

СПАКОЙНАЯ СТАРАСЦЬ

Мае сваякі — цётка Марыя і дзядзька Фадзей Ролічы — жывуць у Вілейскім раёне. Вёска таксама Ролічамі завецца. Месца даволі далёкае ад гарадоў — Вілейкі, Смаргоні, Пастаў. Дзядзю ў маіх сваякоў не было, і на старасці гадоў засталіся яны адны. Мне часта даводзіцца наведаць іх. Сустрэкаюць, мяне як сына. І я еду да іх, як да бацькоў.

Ім ужо нямае гадоў: цётцы — 68, дзядзьку — 73. Абодва інваліды: ён — вайны, яна — працы. Вяснэй дапамагаю ім бульбу садзіць на прысядзібным участку, а ўвосень капаць. Зразумела, у гарачы час рабочыя рукі ў вёсцы ніколі не лішнія, але і без мяне сваякі абыходзяцца.

Аднойчы вясной я не змог прыехаць, каб памагчы садзіць бульбу. Дапамог ім калгас імя Кірава, у якім яны жывуць. Навазілі і растрэслі гной. Саджалкай пасадылі бульбу. Прышоў час капаць, на аралі капалкай: толькі падбірай. Звычайна старыя даглядаюць двое свіней: аднаго парсюка колюць к калядам і Новаму году, другога — на вясну.

Карову мае сваякі прадалі. Аднак без малака не засталіся: выпіваюць у калгасе і купляюць на ферме. Хлеб заўсёды свежы ў магазіне бяруць. Я казаў ужо, што старыя маюць прысядзібны ўчастак. Сваё сала, яйкі. Акрамя таго, абодва атрымліваюць пенсію.

Калі трэба паехаць у горад, у магазін, таксама ніякай праблемы: тры разы ў дзень ходзіць аўтобус у Вілейку. Праезд у аўтобусах для інвалідаў вайны бяс-

платны. На льготных умовах можна адзін раз у год паехаць хоць па ўсяму Саюзу.

Фадзей Сяргеевіч кульгае: сказаецца цяжкае раненне, якое ён атрымаў у баях, вызваляючы ў 1945 годзе Польшчу ад фашыстаў. Асколак у назе і цяпер сядзіць. У нашай краіне такія інваліды бясплатна атрымваюць легкавую аўтамабільную «Запарожца». Дзядзька Фадзей адмовіўся: «Ат, лішнія клопаты, я і так еджу аўтобусам бясплатна», — кажа ён. Вяскоўцы з яго жартуюць, а ён смяецца і адказвае:

— Справядліва жыць і справядліва сьць люблю. Хіба я або ўсе мы кепска жывём, ці што? Пастоў не ведаем: кожны дзень скароннае ядзім. Калі гэта раней было, каб у год па два парсюкі калолі! Пра матацыклы і веласіпеды гаварыць ніхто не хоча: машыну легкавую ім падавай! У кожнай хаце святло, тэлевізар. У многіх пліты газавыя, халадзільнікі, як у горадзе. У нашай вёсцы пакулі што толькі тратуара няма.

Ёсць і ў Фадзея Сяргеевіча газавая пліта, радыё, электрычнасць. Усё бясплатна. У аптэцы лякарствы для інвалідаў вайны таксама бясплатныя.

Іншы раз дзядзька расказвае, як жыў пры буржуазна-памешчыцкай Польшчы. Зямлі хоць і было крыху, ды толку з яе мала меў. Ездзіў на заробаткі ажно ў Эстонію. Адзін раз спрабаваў мяжу перайсці, каб трапіць у Савецкую Беларусь, дык трапіў у рукі «пілсудчыкаў». Судзілі і выслалі на Палессе канал капаць.

— Не ад добра ўцякаў. Хата ў бацькі была горшая, чым той хлэй, — расказвае ён. — Граматы таксама не ведаў. Служыў у паноў, як і мая Марыя.

Прыезджаю я да сваіх родзічаў і разам з імі радуся іх забяспечанай спакойнай старасці, што не трэба ім думаць аб надзённым кавалку хлеба. Быў бы толькі мір на зямлі.

Сямён БАРЫС.

НІХТО НЕ ЗАСТАЎСЯ АБЫЯКАВЫМ...

18 чэрвеня мінулага года ў мяне здарылася няшчасце — згарэў дом. Засталася я ў тым, у чым была на рабоце, а дзеці — толькі ў маечках і трусіках. На золку стаяла і глядзела на папалішча. На падворку пахла гарам. Вялікае гора, перапаўняўшае мяне, вылівалася ціхімі слязьмі. Думалася: «Чаму ж так не шанцуе ў жыцці? Мужа пахавала. Дом даваўся адной дабудовай, дзядзю даваць. Як ні цяжка было, выцягнула, справілася, і вось на табе — зноў бяда. Што ж цяпер рабіць?»

Я так задумалася, што не заўважыла, як да мяне нехта падышоў і лёгенька паклаў руку на плячо. Я азірнулася і ўбачыла старшыню нашага калгаса Міхаіла Волкава. Неяк вінавата апусціўшы галаву, ён падаў мне хлеб і соль... За ім падышла яго жонка Ніна, прынесла абутак, адзенне. Яны суцяшалі мяне. Іх добрыя, цёплыя словы адразу ж аблегчылі мае пакуты.

Раніцай прыйшоў і старшыня Міжлескага сельскага Савета Пётр Мікіціч з жонкай Раісай. Яны таксама выказалі спачуванне, прапанавалі дапамогу.

Я не заўважыла, як двор запоўнілі сямьчаны, і кожны стараўся мне дапамагчы, чым мог. Сусед Іван Мікіціч, яшчэ сам не снедаў, а прынёс нам гарачага супу. Ніколі не забуду, як яго сын Іван, калі гарэў дом, першым кі-

нуўся ў яго, каб хоць што-небудзь выратаваць...

Я ажыла душой, убачыла, што і на гэты раз мяне не пакінуць адну з напатакушай бядой.

Мне сабралі грошы на дом. Больш чатырох тысяч рублёў зусім бескарысліва далі мне людзі і дзяржава.

Самую вялікую дапамогу як грашыма, так і адзеннем аказалі мне калгаснікі Міжлескай брыгады Васіля Карпінчыка. Дапамаглі жыхары вёск Касцюкі, Яленава, Міхалінкі. Сярод іх былі і маладыя, і пажылыя людзі. Я так удзячна ўсім настаўнікам нашай сярэдняй школы і асабліва Надзеі Жуковіч і Ніле Міхневіч. Гэта яны больш за ўсіх заахвалілі ўсё, каб трэцякласнік Саша і другакласнік Міша працягвалі добра вучыцца. З імі па-бацькоўску ласкава абыходзілі ў школе. Па-мойму, яны нават не заўважылі, што ім часова не было дзе жыць...

Цяпер я купіла дом, абзавялася хатняй гаспадаркай. Працую, і работа ў мяне добра.

Бязмежная мая ўдзячнасць усім! Ніхто з вяскоўцаў не застаўся абыякавым да маёй бяды.

Вольга ГОРДА,
калгасніца калгаса «Чырвоны сцяг»
Бярозаўскага раёна.

гарызонты навукі

ЯК АДБІВАЕЦА СВЯТЛО?

26 чэрвеня 1980 года ў Дзяржаўным камітэце ССРС па справах вынаходніцтваў і адкрыццяў пад нумарам 233 зарэгістравана новае адкрыццё ў галіне фізікі. Зроблена яно сапраўдным членам Акадэміі навук Беларускай ССР Федарам ФЕДАРАВЫМ. Ён выявіў з'яву бакавага зрушэння праменя святла пры адбіцці.

У другой палове XX стагоддзя вучоныя не перастаюць здзіўляцца нас сваімі адкрыццямі. Здавалася б, што магло пахіснуць давер да аднаго з самых старадаўніх законаў фізікі, а магчыма і навукі наогул? Гутарка ідзе аб законе адбіцця святла, які быў вядомы яшчэ ў антычныя часы.

Закон вытрымаў самае радыкальнае змены фізічных поглядаў на працягу некалькіх стагоддзяў. Змянілі адна адну карпускулярная тэорыя святла Ньютана, хвалявая тэорыя Гюйгенса, фрэнелёўская тэорыя пругкіх ваганняў эфіру, электрамагнітная тэорыя святла Максвела, але гэты закон заставаўся непахісным і нязменным. І ніхто не сумняваўся ў яго справядлівасці. Акрамя...

Чвэрць стагоддзя назад беларускі фізік Ф. Федараў на падставе тэарэтычных разлікаў узяў пад сумненне адно з палажэнняў гэтага закона. Напомнім яго сутнасць. Падаючыя і адбітыя прамень ляжаць у адной плоскасці з перпендыкулярам да адбіваючай паверхні і ўтвараюць з ім адвольнае вуглае, гэта значыць вуглае падзення роўнае вугла адбіцця.

Аднак Федараў выказаў сьвярдженне, што пры некаторых умовах закон можа парушацца. Гэта датычыць размяшчэння падаючага і адбітага праменьняў у адной плоскасці з перпендыкулярам. Паводле яго меркавання, адбіты прамень можа выйсці з плоскасці падзення ўправа або ўлева і распаўсюджвацца побач з гэтай плоскасцю. Пры гэтым кірунку яго будзе паралельны таму, як пры дзеянні звычайнага закона адбіцця.

Вучоны падрабязна прааналізаваў уплыў розных фактараў на велічыню палярнага змяшчэння адбітага праменя, а таксама ўстанавіў, пры якой палярнага падаючага святла прадказаны эффект павінен быць найбольшым.

ХІМІЧНЫ РАЗВЕДЧЫК НЕТРАЎ

Прынцыпова новы метад пошуку карысных выкапняў прапанавалі вучоныя Інстытута геахіміі і геафізікі Акадэміі навук Беларусі. Навінка заснавана на выкарыстанні іонаабменных смол, якімі прапітваецца звычайная марля. Пасля такой апрацоўкі яна становіцца сарбентам, гэта значыць матэрыялам, здольным паглынаць іоны металаў, прычым толькі тых, якія ёй «даручана» затрымліваць.

На існаванне месцанараджэння ўказвае арэол з рассяяных у глебе

шым. Акрамя таго, праз год ён зазначыў, што з'ява мае месца таксама пры адбіцці святла ад паглынаючых асяроддзяў, напрыклад, металаў.

Чаму ж гэты эффект так доўга заставаўся незаўважаны фізікамі? Вельмі малы папярочны зрух праменя, парадку тысячных доляў міліметра, што, натуральна, рабіла цяжкім яго выяўленне. І толькі ў 1969 годзе французскі вучоны Крыстыян Эмбер, выкарыстоўваючы ўказаную Федаравым палярнага святла, на доследзе выявіў папярочны зрух праменя. Вынікі далейшых разнастайных эксперыментальных поўнаасно пацвердзілі тэорыю савецкага вучонага. «Зрух Федарава» — так часам называюць у розных краінах гэту з'яву, якой ужо прысвечана больш за сто эксперыментальных і тэарэтычных даследаванняў. Ён уносіць прынцыповыя карэктывы ў, здавалася б, непахісны закон фізікі, прымушае па-новаму глянуць на тэорыю ўзаемадзеяння святла з рэчывам.

— Што датычыць практычнага прымянення адкрытай з'явы, — сказаў аўтар адкрыцця, — то гэта адносіцца перш за ўсё да выкарыстання залежнасці велічыні зруху ад характару палярнага падаючага святла. Напрыклад, з дапамогай некаторых прыбораў, у прыватнасці прызмы, дыфракцыйнай рашоткі, можна атрымаць частотны спектр святла, гэта значыць рознае прастанства адхілення хваляў розных частот. Зусім аналагічна папярочны зрух хваляў розных палярнага павінен даць новы, раней невядомы від аптычнага спектра — палярнага спектра.

Зараз вучоныя шукаюць магчыма сьць павялічыць зрух, каб пераадолець адну з істотных перашкод на шляху практычнага атрымання такога спектра. Ужо ўдалося эксперыментальна, шляхам нанясення на адбіваючую паверхню спецыяльных пакрыццяў, павялічыць зрух у дзесяткі разоў.

У перспектыве развіццё даследаванняў у гэтым напрамку можа прывесці да стварэння аптычнага прыбора зусім новага тыпу — палярнага спектрометра.

Эдуард ПРАХАРЭНКА.

іонаў, які становіцца больш шчыльным па меры набліжэння да асноўных запасаў сыравіны. Змясціўшы дзесяткі сарбентаў на невялікую глыбіню, можна з высокай дакладнасцю вызначыць месца для будучых шахт і кар'ераў. Гэта значна больш танна за буравы і ў многа разоў дакладней існуючых ландшафтных геахімічных спосабаў.

Метад паспяхова прайшоў выпрабаванні ў раёне БАМа і горнай Абхазіі.

Электронны «машыніст» горназдабываючага камбайна, апаратура аўтаматычнага кантролю дэталей і вузлу электронных прыбораў, арыгінальныя элементы і многае іншае распрацавалі і прапанавалі вытворчасці вучоныя Інстытута электронікі АН БССР. Гэты творчы калектыў, у складзе якога нямае маладых спецыялістаў, створаны ўсяго восем гадоў таму назад. Эканамічны эффект ад укаранення яго распрацовак у народную гаспадарку склаў у цяперашняй пяцігодцы больш 18 мільёнаў рублёў.

НА ЗДЫМКАХ: эксперымент праводзіць маладыя навуковыя супрацоўнікі лабараторыі квантавай электронікі Б. ЦЮШКЕВІЧ (злева) і Г. ІУЛЕУ; апэратар Е. ФЯРКО, кандыдат тэхнічных навук Н. АНІШКЕВІЧ, маладыя навуковыя супрацоўнікі Б. ЖАЛЭЗКА і А. ГУЛАЙ у лабараторыі фізічных і хімічных асноў мікраэлектронікі.

Фота А. НІКАЛАЕВА.

пішуць землякі

НАША ЖЫЦЦЁ Ў КАНАДЗЕ

Я пражыў тут ужо 53 гады і цяпер хачу расказаць вам крыху аб канадскім жыцці.

Вось жыў-быў чалавек, але прыйшла пара, і ён памёр. Сваё павінны яго пахаваць. Перш за ўсё трэба знайсці месца і за яго заплаціць. За труну, кветкі і за сваю работу пахавальнае бюро бярэ вялікія грошы. Акрамя таго, трэба заплаціць яшчэ і царкоўнікам, і справіць памінальны абед. Так што ўсё пахаванне абыходзіцца ў кругленькую суму — ад 2 да 3 тысяч долараў.

У Канадзе жыхары з кожнага заробленага долара плацяць дзяржаве падатак. Яго вылічваюць з вашай зарплаты. Канада мае дзесяць правінцый, і ў дзевяці з іх, акрамя Алберты, дзе я жыю, усе плацяць 7 працэнтаў правінцыяльнага падатку з кожнага расходнага долара. Так што калі нам давядзецца бываць у іншых правінцыях, заўсёды сутыкаемся з гэтай непрыемнай з'явай. Калі заходзіш у магазін што-небудзь купіць, то на кожную рэч даецца талон, дзе напісана яе цана. Вы бераце рэч, рыхтуецца грошы згодна з цаной на талоне і ідзеце да касы. Вось тут не раз у мяне выходзіў канфуз, калі касір прад'яўляе чэк з коштам тавару, плюс 7 працэнтаў правінцыяльнага падатку на кожны долар. Яшчэ адна цікавая дэталі: чым больш вы

зарабляеце ў год, тым большы трэба плаціць падатак. Адзін чалавек расказаў мне, што зарабіў у мінулым годзе трыццаць тысяч долараў. З гэтага заробтку ў яго ўтрымалі дзевяць тысяч падатку. А калі ў красавіку месяцы трэба было запаўняць анкету на падаходны падатак, ён павінен быў заплаціць яшчэ тысячы — усяго дзевяць тысяч долараў, амаль трыцю частку яго даходаў. Цікава, што яны робяць з мільянерамі? Аб гэтым асабліва не гавораць.

З заробтку рабочых і служачых кожны месяц утрымліваюць пэўны працэнт на сацыяльнае і медыцынскае забеспячэнне, на дапамогу на беспрацоўю, адлічваюць у пенсійны фонд і г. д.

Калі вы купіце ў растэрміноўку машыну або домік, то ад вашай зарплаты амаль нічога не застанеца. Жылы дом, нават толькі з двух пакояў, каштуе цяпер у Канадзе ад 40 да 80 тысяч долараў і вышэй, у залежнасці ад мясцовасці. Калі вы хочаце пабудаваць сабе дом самі, то кавалачак зямлі для яго будзе каштаваць 30 — 40 тысяч долараў. Тут вельмі развіта спекуляцыя зямлёй і ўсялякія іншыя махінацыі. Напрыклад, вы маеце дом і хочаце яго прадаць. Самі вы гэта зра-

біць не зможаце і перадацеце ўсё ў рукі агента. Ён апублікуе ў газетах аб'яву аб продажы дома і, калі знойдзе пакупніка, то атрымае камісійныя і з вас, і з яго. Калі ў вас ёсць свой бізнес або ферма і вы збіраецеся пайсці на пенсію або захварэлі і хочаце ліквідаваць справу, то ўсё гэта пойдзе на аўкцыённы распродаж. Вам трэба пайсці да аўкцыяніста, які мае на гэта ліцэнзію і заключыць дагавор аб продажы маёмасці. Ён робіць аб'яву аб дні аўкцыёна. Звычайна ў гэты дзень збіраецца вельмі многа народу. Аўкцыяніст устанаўлівае свой гучнагаварыцель на якім-небудзь узвышаным месцы, каб было відаць кожнага чалавека, які дае сваю цану за тую або іншую рэч. Аўкцыяніст гаворыць хутка, як аўтамат, так што яго цяжка зразумець. Іншы раз распродаж праходзіць паспяхова, але часцей за ўсё маёмасць распрадаецца за бясцэнна. І з выручанай сумы яшчэ трэба заплаціць даволі значны працэнт аўкцыяністу.

Такія толькі некаторыя з'явы канадскай рэчаіснасці. Як бачыце, жыць тут не вельмі лёгка. Усюды сутыкаешся з грашовымі праблемамі і спекуляцыяй.

Рыгор АПЛЕВІЧ.

Канада.

Вуліца Леніна ў Брэсце.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ДНІ КУЛЬТУРЫ СССР

Дні культуры СССР адкрыты ў Мерыдзе — сталіцы штата Юкатан на паўднёвым усходзе Мексікі. Жыхары і госці горада наведваюць вялікую фотавыстаўку, якая расказвае аб сённяшнім дні Краіны Саветаў, дасягненнях савецкіх людзей у розных галінах народнай гаспадаркі.

Дні культуры СССР — падзея выключнай важнасці, заявіў у інтэрв'ю карэспандэнту ТАСС губернатар штата Юкатан Франсіска Луна Кан. Яны дадуць магчымасць бліжэй пазнаёміцца са шматнацыянальнай культурай народаў СССР, паслужаць далейшаму ўмацаванню мексіка-на-савецкай дружбы.

Мерыда падтрымлівае трывалыя дружэлюбныя сувязі са сваім савецкім пабрацімам — Мінскам. Выключна сардэчна жыхары горада ў гэтыя дні прымаюць дэлегацыю беларускай сталіцы на чале са старшынёй выканкома Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў Г. Таразевічам. Госці з Мінска прысутнічалі на ўрачыстым адкрыцці Дзён культуры СССР, наведвалі мясцовы ўніверсітэт.

старонкі мінулага

ВІШНЕВА І ВІШНЕЎЦЫ

[Працяг. Пачатак у № 37].

Апрача гэтага, у Вішневе пачалі працаваць спіртзавод, цагельна-ганчарны завод, ткальня сукна і абсталяваныя самымі сучаснымі ў той час механізмамі вадзяны млын, у якім малолі зерне, рабілі крупы, пылявалі муку і валялі сукно. У той перыяд Вішнева стала і гандлёвым цэнтрам: кожны тыдзень тут адбываліся (у сераду) таргі, а два разы на год — вялікія кірмашы.

Да 1772 года адукацыяй у Вялікім княстве Літоўскім, як і па ўсёй Рэчы Паспалітай, займалася амаль выключна духавенства, і толькі створаная ў 1773 годзе Адукацыйная камісія ўзяла на сябе кіраванне школамі ўсіх ступеняў і тыпаў. У склад камісіі ўваходзіла 8 членаў, першым з якіх быў вішнеўскі магнат — Іякім Храптовіч. Па яго ініцыятыве Камісія была перададзена маёмасць скасаванага ордэна Езуітаў, арганізаваны настаўніцкія семінары, рэарганізаваны вышэйшыя навучальныя ўстановы, расшырана сетка школ і бібліятэк, складзены новыя падручнікі, наладжана школьная інспекцыя і г. д.

Займаючыся агульнадзяржаўнымі справамі адукацыі, Храптовіч не забыўся і аб сваіх падудных. У 1775 годзе ў Вішневе па яго загаду пачала дзейнічаць свецкая школа, падпарадкаваная Адукацыйнай камісіі. Гэта была так званая павятовае школа з пашыранай праграмай, у якой тры настаўнікі выкладалі і такія прадметы, як фізіка, рыторыка, геаметрыя.

З тых сціплых даных, дайшоўшых да нас, вядома, што ў 1782 годзе ў тутэйшай школе вучылася 86, а ў 1804—1805 гадах — 48 вучняў. У 1789 годзе адзін з настаўнікаў Вішнеўскай школы даў вучням трэцяга класа на публічны экзамен наступную тэму: «Прыгонныя, якія стогнуць у няволі, хіба не з'яўляюцца яны таксама крыніцай няшчасця ў краіне?» Зразумела, што такая

«крамольная» для таго часу тэма не засталася незаўважанай кансерватыўна настроенымі ахоўнікамі парадку, і ад настаўніка патрабавалі тлумачэнняў. Ён, як сведчыць працяголы допыт, апраўдваўся тым, што на выбар такой тэмы яго натхніў прыклад самага Храптовіча і Южастоўскага, якія вызвалілі сваіх сялян ад асабістай залежнасці.

Адміністрацыйна тагачаснае Вішнева ўваходзіла ў склад Ашмянскага павета Віленскага ваяводства. Мясцічка было цэнтрам гміны, у якую ўваходзіла 7 акруг. Тут размяшчалася і галоўнае праўленне ўсёй вішнеўскай гаспадаркі Храптовічаў.

Асноўнай рэзідэнцыяй сям'і Храптовічаў быў маёнтак Шчорсы (на Назагрудчыне), які славіўся прыгожым палацам і вельмі багатай бібліятэкай, над упарадкаваннем якой працавалі ў свой час Адам Міцкевіч і Ян Чачот. У Вішневе, а больш дакладна, паблізу Вішнева ў прыгожым лесапарку Адрывонж («Адрывонж» — назва герба Храптовічаў) быў у іх невялікі дахпавархавы церам, пабудаваны ў класічным стылі ў першай палове XVIII стагоддзя. Лесапарк быў абнесены мурам і меў некалькі брам, каля якіх знаходзіліся каменныя вежы-старожкі. Тут спыняліся звычайна паны, калі прыбывалі ў свае вішнеўскія ўгоддзі на паляванне ці дзеля іншых патрэб. Адзін з графаў Храптовічаў і памёр тут у 1844 годзе, аб чым сведчыць надмагільны помнік на свінтары Вішнеўскага касцёла.

У Адрывонжы цяпер размяшчаецца піянерскі лагер «Церамок», у якім адпачываюць дзеці работнікаў Мінскага матарнага завода.

Бурны падзеі канца XVIII стагоддзя, калі прыходзіла ў канчатковы заняпад Рэч Паспалітая, закранулі і Вішнева. У 1794 годзе, у час паўстання Касцюшкі, праз мясцічку з Ашмян на Валожын праходзіў атрад паўстанцаў пад камандаваннем вядомага кампазітара-

патрыёта Міхала Клеафаса Агінскага, які меў намер дайсці да Мінска і разгарнуць паўстанне ва ўсходняй частцы Беларусі. Паход не ўдаўся. Агінскі дайшоў да Івянца і, сустраўшыся з моцным казацкім заслонам, вымушаны быў адступіць. Каля вёскі Сакаўшчына яго насцілі казакі, але, спаліўшы мост на рацэ Бярэзіне, ён здолеў ад іх адарвацца. Аднак казакі фарсіравалі раку ўброд і зноў дагналі адступаючых. Каля Вішнева адбылася сутычка, у якой атрад Агінскага панёс вялікія страты, загінула каля паўстанцаў і асабістыя паперы кампазітара, а сам ён з прастрэлым капелюшом ледзь выратаваўся. Асноўная частка атрада разам з Агінскім адступіла ў Ашмяны, дзе паўстанцы зноў злучыліся з галоўнымі сіламі арміі Ясінскага.

У 1812 годзе праз Вішнева адступаў на ўсход са сваёй арміяй праслаўлены герой Айчынай вайны Барклай дэ Толі. У адказ мясцічка спалілі наступваючы вайска Напалеона. Навокал Вішнева не засталася тады ніводнай непацярпеўшай вёскі. Многа збожжа і кармоў было знішчана на палях і загінула ад пажару.

Напярэдадні паўстання 1863 года ў Вішневе распаўсюджвалася рэвалюцыйная газета К. Каліноўскага «Мужыцкая праўда». Вядомы сучасны даследчык Г. Кісялёў расказвае аб гэтай справе наступнае: «Сярод папер губернатара Пахвіснава ў Дзяржаўным гістарычным музеі ў Маскве захоўваецца безымянная запіска, якая датуецца, відаць, пачаткам лютага 1863 года. У ёй апісаны настроі рабочых на металургічным заводзе графа Храптовіча ў мясцічку Вішнева (завод выпускаў розныя чыгунныя, жалезныя і сталёвыя вырабы). У запісцы паведамлялася, што механік Нікадзім Пятровіч і селянін Іван Юша займаюцца пастаянна раздачай падбухторніцкіх лістоў пад назвай «Мужыцкая праўда». Гэта выклікала неспакой ся-

род рабочых. Насельніцтва цэлага мясцічка, чытаем у запісцы, асабліва класы майстравых і рамеснікаў, вельмі хваляюцца. Калі артылерыя праходзіла праз Ашмяны, то ў Вішневе хацелі сабраць шайку і зрабіць уначы напад, каб захапіць гарматы, але гэты план на невядомых прычынах не быў прыведзены ў выкананне. Аўтар запіскі раіў паслаць на завод «сотню-другую казакоў» і арыштаваць атаманаў. Акрамя гэтага, гаварылася пра неабходнасць «абшарыць» фабрыку і склады — напэўна, у іх і зброя вырабляецца. Факт гэты вельмі важны з пункту гледжання ўплыву «Мужыцкай праўды» на рабочых, якія працавалі на нешматлікіх тады ў Беларусі прамысловых прадпрыемствах.

Далей удалося ўстанавіць, гаворыць Кісялёў, што 7 лютага Пятровіч і Юша былі арыштаваны казакамі. На следстве высветлілася, што яны падкідалі «пасквілі» ўжо ў снежні 1862 года. Нягледзячы на неаднаразовыя калектыўныя просьбы аднаўскаўцаў, абодва ў верасні 1863 года па загаду Мураўёва былі сасланы з сем'ямі: Пятровіч у Табоўскую, Юша ў Пермскую губерню.

Пасля падаўлення паўстання ў 1864 годзе ў Вішневе была пабудавана па загаду таго ж Мураўёва мураваная праваслаўная царква, якая павінна была стаць для акругі апорай праваслаўя і вернападданніцтва цару і яго адміністрацыі. У той жа час арганізавалася тут і царкоўна-прыходская школа, якая потым была перайменавана ў народнае вучылішча. Школа размяшчалася ў двух асобных будынках, у адным з якіх вучыліся хлопчыкі, а ў другім — дзяўчынкі. У 1885 годзе ў Вішнеўскім народным вучылішчы выхоўвалася 92 вучні. Апрача гэтага, у вёсцы існавала і другая школа пры яўрэйскай бажніцы — рэлігійнае вучылішча для дзяцей яўрэйскай часткі насельніцтва мясцічка (ешыбот). У першай палове XIX стагоддзя тут пражывала 370

яўрэяў. Гэта былі пераважна рамеснікі і дробныя гандляры. З развіццём індустрыялізацыі ў Расіі і з'яўленнем на рынку таннейшага жалеза вішнеўскі жалезаліцейны завод у 1868 годзе з прычыны нерэнтабельнасці спыніў сваё існаванне. Шклозавод быў ліквідаваны яшчэ раней. Пасля гэтага Храптовічы больш інтэнсіўна ўзяліся за сельскую гаспадарку. Асаблівую ўвагу яны звярнулі цяпер на жывёлагадоўлю. Была закуплена ў Прусіі партыя буйной рагатай жывёлы галандскай пароды і авечак мерыносаў, а былі заводскія цахі пасля некаторай рэканструкцыі сталі кароўнікамі і стайнямі.

У гэты час вішнеўскія зямельныя ўгоддзі Храптовічаў складалі больш за 20 000 гектараў лясоў і 2 185 — лугоў. Гэта дазваляла ўтрымліваць каля 3 000 галоў буйной рагатай жывёлы і некалькі тысяч авечак. Асноўны малочны статок знаходзіўся ў Вішневе, авечкі — у маёнтку Ірыневе (Бялыні).

Для перапрацоўкі малака ўзнік на тэрыторыі былога ліцейнага маслярзаводу, які ў хуткім часе праславіўся сваімі двухпудовымі ў форме млыноў вага каменя сырэм і выдатнай якасці маслам. Амаль уся малочная прадукцыя, як і мясная жывёла, ішла на экспарт, пераважна ў Германію і Англію. Скуру вырабляліся ва ўласнай гарбарні, воўна ў значнай частцы таксама адпраўлялася за мяжу, а частка яе перапрацоўвалася на месцы на сукно.

Усе земляныя работы выконваліся сялячамі ўручную. З прычыны малазямелля сяляне вымушаны былі браць «наскос» графскія лугі. Але сенажаць здавалі толькі тым, хто першы выняў з «канавы» адпаведную колькасць кубічных сажняў зямлі (сажань—2,13 м) і высенаваў такі абшар луга для двара, які хацеў узяць для сябе.

ПЯТРО БІТЭЛЬ.

[Заканчэнне будзе].

The name of Mikhail Savitsky, People's Artist of the USSR is very famous not only in our Republic but all over the country and abroad. Many of our compatriots from different countries who visited Minsk in recent years had a chance to see his pictures and

to meet Mikhail Savitsky personally. Since September 22, 1978 he is the Chairman of the Presidium of Byelorussian Society For Cultural Relations With Compatriots Abroad (Byelorussian Society "Radzima"). On request of many of our readers today we introduce Mikhail Savitsky to You.

POWER OVER TIME

The studio of Mikhail Savitsky, People's Artist of the USSR, is in a district of Minsk which has somehow escaped the construction boom that has engulfed the Byelorussian capital (in most of which the traffic roars past modern giants of glass and concrete). He lives on a quiet street of wooden one-storey houses surrounded by gardens, where one sees antiquities like street water fountains. Time there seems to have stopped in its tracks.

An illusion, of course. Man has learned to rule all natural forces except time, Savitsky says. Time defies human endeavour.

To deal with time, the artist uses his art. The aim of his art, as I see it, is to stop a passing moment, to leave an imprint of the epoch.

His studio is very simple, almost Spartan. Canvases, a bookshelf, a samovar in a corner, a big cup on the table, brown on the inside from the extensive quantities of tea that have been poured into it.

Savitsky is tall and lean. There are signs of fatigue on his handsome face. He is tired.

"I am always short of time," he explains. "I am always in a hurry. I have so many things to do. A person's life is extremely short, incredibly short. If he or she has managed to single out a goal in life, I mean something great and noble, life will be certainly too short."

Savitsky's goal is to portray the time he lives in—even that period which people recall with distaste. At the Museum of the History of the Great Patriotic War in Minsk there is his series "Figures on the Heart"—thirteen paintings about Buchenwald and Dachau where he himself was a prisoner of war. One painting is "Escape". Emaciated people scramble over one another in a hopeless effort to escape. It was impossible to escape from the concentration camp, Savitsky says, but the Germans often provoked escapes because they got days off for every prisoner they killed in escape events. Everyone knew it, yet people still tried to get out. It wasn't saving their own lives they were concerned about, but their father to tell the world the truth of what was happening.

Years went by, and the artist told the world about the horrible truth of the Nazi crimes, the truth about 20th-century barbarians who claimed the right to exterminate others.

Savitsky thinks that art can advance only within the powerful channel of realism. His thought is that perhaps in the Renaissance artists may have painted in different forms but deviations from realism have not reached us, even though the Renaissance is relatively recent.

After his army discharge, Savitsky entered the Minsk Art School and then Moscow's Surikov Art Institute. His diploma work in 1957 was highly praised, but on his return to Minsk he began to "complete his education", as he says. That took five years. In 1962 he took on a rather large project with the idea that if successful, he would continue with the plan he had charted. He completed the painting in the following year. It was "Partisans", subsequently to become widely known, and acclaimed in Moscow, London and Montreal.

Savitsky's principal themes are: war, work, bread, and motherhood. He gives his characters the features he treasures best: kindness, honesty, a sense of justice and duty, industriousness. His central hero is time and its crucial dramatic moments.

In 1967 he completed "Vitebsk Gates", a striking chapter of the partisan war in Byelorussia. It was drawn to the year of 1942," he says, when the initial dismay had evaporated, organized resistance began, and we began challenging the enemy. For eight months there was a kind of corridor between the Vitebsk Region and almost as far as Moscow, and the children and those who were in greatest danger were evacuated from occupied areas along that corridor. Arms and ammunition were brought back to the partisans. People carried them all the long way on their backs, sometimes going blind from the strain."

The painting is stern and tragic, but so were

Mikhail Savitsky at the exhibition of children's paintings.

the times. The flames on the horizon signify more than the fighting. They are the heralds of a distant victory.

The artist likes to quote Hemingway's words that a work of art is like an iceberg whose visible part makes one think of what is hidden. Savitsky's paintings produce the same impression. His "Partisan Madonna" is on display at Moscow's Tretyakov Gallery. Critics say its composition reminds them of classical madonnas of old, and that the portraits and figures are reminiscent of old Russian icons and paintings by Petrov-Vodkin. In this canvas, devoid of surface dynamics, there is such inner tension of feeling, so many thoughts and struggles of the artist, that the apparently traditional subject acquires tremendous new meaning. It is a challenge to war and, of course, a symbol of the greatest love—the love of a mother from which everything begins, says Savitsky.

The school Savitsky belongs to is another question. He cannot limit himself to one style, he says. He must know, love and assimilate the best that was created before him, and proceed further along his individual path. Russian literature (Tolstoy, Dostoyevsky) helps him delve into the soul of man, reveal the meaning of sometimes inexplicable actions, and achieve psychological depth.

At one meeting of Byelorussian artists, he said with a fond smile, someone said that there were two ways of painting. One—the run-of-the-mill—is when the artist begins with sketches and essays. The other is the way of Savitsky, who paints from start to finish. "True," he continued. "I don't begin a painting before I have a conception of the entire thing in my mind: the relations between characters, all the figures, gestures, colours. I paint my canvases in one single sweep, but they have been always thought out in advance."

This seems to be an indicator of his wholeheartedness. It is reflected in his style: the accentuated expressive lines, the rhythmic silhouettes, the precise composition (radiating from the centre). Space, especially in his murals, is one-dimensional, and this lends his work additional symbolism and solemnity.

Will he continue with "Figures on the Heart?" "Yes, I probably will, because I haven't done everything I want to," he replied. "It is not easy but an artist has a duty—a duty to those whose lives were cut short by the war, to those who must take up the mantle of our experience of fighting against evil."

Savitsky sits in the Supreme Soviet of the Republic, and is a member of the Soviet Peace Committee. He has no time for hobbies. His all-prevailing hobby is canvas and paints, which he uses to depict time and its tragic, radiant, gloomy or beautiful moments.

"My most recent painting is behind you," he told me. It turned and saw a dark-green night and a group of people in the honey light of the moon: supper in a field camp, the harvest...

Olga MARTYENKO

TOWN WITHOUT OUTSKIRTS

Although Minsk is over 900 years old it only has five old buildings. It came out of the war almost completely destroyed, but has been built completely anew in the past 35 years, and is still growing.

Compared to many big cities, Minsk is amazingly empty. Large squares where one might think the crowds would remind one of anthills appear calm and serene. Large parks with weeping willows and dark spruces on emerald-green grass carpets are like fairy-tale forests.

But Minsk, capital of Soviet Byelorussia, is one of the faster growing cities. It was expected to hit the million mark in 1975, but did it three years earlier. Chief architect Yuri GRIGORYEV, an energetic middle-aged and determined man, says that population growth is one of the toughest problems for Minsk urban planners.

ECONOMY AND PSYCHOLOGY

Minsk's population growth is a product of its industries, which account for a quarter of the Republic's production. New factories aren't being built, but there is a constant influx of labour. According to the new master plan that runs to the year 2000, the population will hit the two million mark by then, but the size of the city will remain almost the same as now.

What can be done to provide good living conditions for everyone in Minsk? As the chief architect sees it, there has to be compact, harmonious and integrated planning. Taller apartment houses of nine to 16 storeys, but no higher, as people feel like they are living on a plane otherwise. Grigoryev also thinks that the buildings have to be closer together, as city land is valuable and must be used rationally. As well as the economic aspects, the psychological are equally important: space must be organized in good proportions so that people don't get the impression of being lost in cyclopic gaps between skyscrapers. Streets have to be wide and have broad lanes of trees and gardens. In this respect the present generation of Minsk architects are right in step with their postwar predecessors, who saw the city's future through the prism of the difficulties of those years, and planned broad avenues and large squares.

Minsk's new housing developments begin with streets—in this respect, the city is ahead of many others. After that the building foundations are laid, the utilities installed, and the houses put up.

Modern Minsk is divided into zones with equal job opportunities. Grigoryev says that they are trying to avoid the mistakes of the 1960s, when simply housing was built, and people lived in one place and had to travel to the opposite end of the city to work. The new districts have retail outlets, services, and entertainment facilities.

This might be why the city centre appears to be empty.

ROOF GARDENS

More than 60,000 flats have been built in Minsk so far during the 10th Five-Year Plan—over three million square metres of housing, into which more than 300,000 people have moved—a quarter of the population.

Most of Minsk's new apartments are pre-fab, including the flats themselves and the staircases. There are four standard apartment houses. How are industrial construction methods reflected in the architecture? At one time, Grigoryev says, en-

gineers believed that architects were superfluous, and the people paid for it—the buildings are monotonous and unattractive. On their part, architects thumbed their noses at the new construction methods. Now the two work together in harmony, and the results are obvious. Industrial construction, as Grigoryev sees it, gives wide scope for interesting architectural solutions. Apartment houses, by the way, are the city's most striking feature.

A lot of Minsk's housing developments show this to be true. Roofs, which complete a building, are getting attention. Concrete flowers ornament some—and hide the building's works. At the city's entrance, along the Moscow Highway, the taller buildings have observation platforms with attractive "hoods" with hanging gardens of real—even exotic—flowers. Open-work panels line many facades to make the buildings more attractive.

MAKING ARCHITECTURE BLEND

Contrast, plasticity and colour are the chief components of modern urban planning. There are many hills within the city and they are cleverly exploited; buildings do not distort the natural landscape. They blend with it. The landscape's relief helps vary the buildings' height and shape—they are semicircular, rectangular, or serpentine. The buildings appear in cascades, forming an attractive panorama. The grounds around them are cosy.

"In developing national architecture," Grigoryev said, "traditions, terrain, climate, and modern trends are all taken into consideration. We want smooth and elegant skylines. Matchboxes have nothing to do with architecture. There are no right angles in nature. Architecture without contrasts is monotonous. Therefore, beside the muted buildings we put up apartments that 'blow up' the skyline. We build tall buildings only in high places, and they are designed so that their vertical lines are accentuated. This makes the city skyline more emphatic and distinctive.

Some of the apartments are faced with ceramic tiles of all shades of yellow, orange, red and blue. The tiles are of local origin but Grigoryev is annoyed because there aren't any opaque tiles. Architecture, he insists, is not a medium for a samovar sheen. When facing a house in Serovo-1 they used a vertical colour scheme which violated all the established rules: the lighter shades (ivory) were used below and dark-brown tiles in the upper storeys. The effect was startling—the building seemed to float in the air.

This colour scheme is interrupted by natural colours. Both along the city perimeter and in the inner city, there are rings of water reservoirs and parks. The two rings will eventually be flanked with public buildings of original architecture.

Not everything in the city is beautiful and letter perfect. There are unattractive houses, closely hugging each other that were built immediately after the war. Minsk is unlike any other city; it has no outskirts in the classical sense of the word. All the best the city has built comes to view immediately, revealing the level of creative endeavour and the skills attained.

The new areas aren't only where urban planners are making their presence felt. Minsk's centre will also be rebuilt.

O. MARTYNOVA

З таго часу, як на перакрыжаванні мінскіх вуліц імя Якуба Коласа і Багдана Хмяльніцкага ўпершыню засвяціліся вокны маладзёжнага кафэ-клуба «Сюзор'е», мінула два гады. Але цікавасць да гэтага кафэ не зменшылася. Хутчэй наадварот...

Маленькая зала ва ўтульным паўзмку. Фантастычныя бліскавіцы «паўночнага ззяння» — арыгінальнай светамузычнай устаноўкі... Усё тут зроблена рукамі энтузіястаў радыётэхнічнага інстытута, вытворчага аб'яднання вылічальнай тэхнікі і навукова-даследчага інстытута ЭВМ.

Акрамя дыскатэкі і музычнага ансамбля, тут працуюць творчыя секцыі самадзейнай

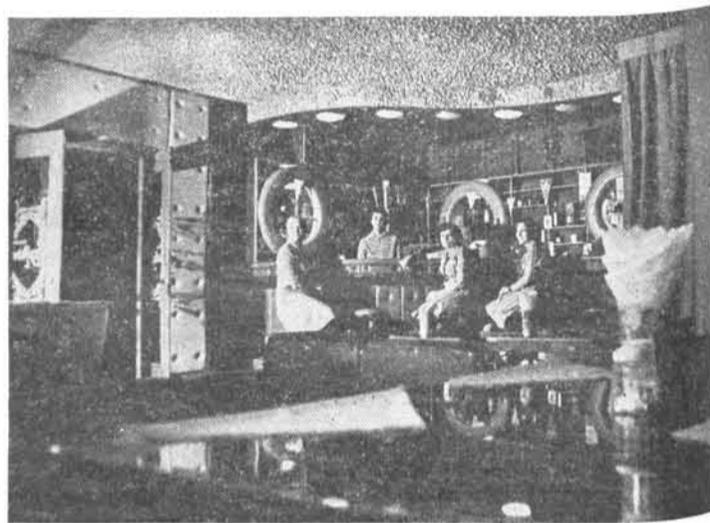
песні, аматараў джаза, паэзіі, выяўленчага мастацтва, слайдаў, гісторыі архітэктуры.

У «Сюзор'е» прыходзяць не толькі паслухаць музыку, патанцаваць, выпіць катэйль або кубачак кавы. Ідуць, каб сустрацца з прыяцелямі, з ровеснікамі, чые імёны шырока вядомы. Сярод іх — балерына Людміла Бржазоўская, паэт Уладзімір Някляеў, кінаактрыса Святлана Сухавей... Тут можна стаць удзельнікам захапляючай «гост-сонг-оперы» «Воўк і сямёра казлянят на новы лад», пастаўленай самадзейным тэатрам. З дапамогай супрацоўнікаў архітэктурна-рэстаўрацыйных майстэрняў можна занова адкрыць для сябе горад, у якім жывеш, а на пасяджэнні слайд-секцыі

зрабіць падарожжа па Беларусі. Можна пачуць лекцыі аб музычнай культуры народаў СССР і аб гісторыі рок-музыкі. У «Сюзор'і» імкнучца абудзіць у наведвальнікаў мастацкія схільнасці, заахваціць да творчасці.

НА ЗДЫМКАХ: «Сюзор'е» прыцягвае ўтульнасцю і абяцае цяпло сяброўскіх сустрэч; вечар адкрывае музычны ансамбль кафэ; тут не сустранеш сумных твараў; заўсёды гасцінныя «гаспадары» кафэ — адміністратар Жанна СТАНКЕВІЧ [злева], бармен Уладзімір ІСЦЯЛЕЕУ, афіцыянткі Людміла ГАРДЗІЕўСКАЯ і Валянціна ПАРЦЯНКА.

Фота В. ЖУКА.

АДЗІНЫ Ё СВЕЦЕ

ТЭАТР СПРАВИЎ НАВАСЕЛЛЕ

Першы і адзіны ў свеце прафесійны Маскоўскі музычны тэатр для дзяцей нядаўна справіў наваласелле. З параўнальна невялікага памяшкання ў цэнтры ён пераехаў ва ўнікальнае, спецыяльна ўзведзенае для яго вялікае збудаванне на паўднёвым захадзе сталіцы. Цяпер у вялікай зале адначасова могуць глядзець спектакль 1200 юных глядачоў, а ў малой (на трыста дваццаці месцаў) будучы стаяцца камерныя оперы, праходзіць сімфанічныя вечары для юнацтва.

Нават у абліччы будынка адчуваецца святочнасць. Добра прадуманы і дэталі афармлення інтэр'ера, напрыклад, у галоўным фая: міфалагічныя кампазіцыі, у якіх дзеці лёгка пазнаюць персанажаў любімых казак і іншых літаратурных твораў. Звяртаюць на сябе ўвагу крышталёныя люстры ў галоўнай зале, дэкаратыўныя насценныя свяцільнікі ў вестыбулі, мастацкі роспіс сцен і столяў, палехскі жываліс у музычным салоне, вальер для пецычых птушак.

«Пабудова» галоўнай сцэны, якая нібы ахоплівае глядачоў з трох бакоў, і папярочны ігравы праход у зале дазваляюць дзецям як бы ўдзельнічаць у спектаклі. Сцэна мае шэраг іншых асаблівасцей: акрамя паваротнага круга яна забяспечана бакавымі сценамі-перагародкамі, якія высюваюцца або прыбіраюцца па ходу спектакля, і падзелена на некалькі пляцовак — іх можна ўстанавіваць на розных узроўнях. Вельмі вынаходліва скарыстоўваюцца ў тэатры разнастайныя прыстасаванні для гукавых і светлавых эфектаў.

Новы будынак Музычнага тэатра абышоўся дзяржаве ў дзевяць мільёнаў рублёў. Цана білетаў на спектаклі ад пяцідзесяці капеек да

рубля дваццаці капеек. Калі раней тэатр атрымліваў датацыю ад дзяржавы да чатырохсот тысяч рублёў у год, то пасля пераезду ў новы будынак яна павялічваецца да 1,5 мільёна.

Расшырыўся творчы састаў. Напрыклад, у опернай трупе стала каля пяцідзесяці салістаў. Сярод іх і нядаўнія выпускнікі музычных навучальных устаноў, і артысты, што працуюць у тэатры з дня заснавання — з 1965 года. Шматлікая балетная трупа складаецца ў асноўным з выпускнікоў харэаграфічнага вучылішча пры Вялікім тэатры.

Трупа папаўняецца па конкурсу выпускнікамі кансерваторыі і тэатральных вучылішчаў. Да артыстаў тут прад'яўляюцца вельмі высокія патрабаванні: юны глядач, як ніякі іншы, не даруе фальшы ні ў сцэнічным абліччы актёра, ні ў яго ігры. Выкананне розных роляў — ад персанажаў дзіцячых казак да складаных оперных партый у спектаклях для старшакласнікаў — дае магчымасць артысту раскрыць розныя грані таленту, развіваць і ўдасканальваць майстэрства. У выніку практычна кожны актёр мае багаты рэпертуар і можа правесці сябе ў самых разнастайных ролях. Дарэчы, тут папулярны прынцып: сёння выканаўца галоўнай партыі, заўтра — удзельнік ансамбля або хору.

— У нашым тэатры працуюць тыя, хто любіць сваю прафесію, любіць, разумее дзяцей і бачыць у стварэнні музычных спектакляў для іх сваё прызвание, — гаворыць Наталля Сац, галоўны рэжысёр і дырэктар тэатра і яго заснавальніца. — У яднанні тэатра і музыкі тоўцяца вялікія магчымасці. Калі музычныя вобразы выклікаць да жыцця на сцэне, калі зліць у адно цэлае музыку, слова, танец, то ў душы кожнага маленькага глядача гэта пакіне глыбокі след. Да стварэння такіх спектакляў і імкнучца наш тэатр...

Большасць твораў, уключаных у рэпертуар тэатра, гучаць толькі на яго сцэне. Вядомыя савецкія кампазітары спецыяльна пішучы такія творы, многія — па заказе тэатра або ў садружнасці з ім. Іх задума часам нараджалася тут, проста на сцэне, або ў рэпетыцыйных залах, у гарачых творчых дыскусіях.

Цікавасць глядачоў да Маскоўскага музычнага тэатра для дзяцей вялікая не толькі ў Савецкім Саюзе, але і ў іншых краінах свету. Ён з вялікім поспехам гастралюваў у Венгрыі, ГДР, Югаславіі, Аўстрыі, ФРГ, Канадзе, ЗША.

Вера КАНДРАЦЕНКА.

БАГАТАЯ КАЛЕКЦЫЯ ІНСТРУМЕНТАЎ, РЭДКІХ ЗАПІСАЎ

ТУТ НЯМА МУЗЕЙНАЙ ЦІШЫНІ...

У цэнтры Масквы, у Георгіеўскім завулку, знаходзіцца адзін з помнікаў старажытнарускай архітэктуры — Траекуравы палаты XVII стагоддзя. У іх размясціўся Дзяржаўны цэнтральны музей музычнай культуры імя М. Глінкі.

У гэтым па-свойму ўнікальным музеі можна пачуць меладычнае гучанне старадаўняга клавесіна і грукат афрыканскага чэкерэ, убачыць аўтографы Чайкоўскага і пергаментныя аркушы з запісам музыкі XVI стагоддзя...

Стварэнне музея адносіцца да 1881 года, калі пасля смерці выдатнага музыканта Мікалая Рубінштэйна яго рабочы стол і крэсла былі перададзены ў заснаваную ім Маскоўскую кансерваторыю. Яны і сталі першымі экспанатамі будучага музея. З часам калекцыя папаўнялася ўнікальнымі інструментамі, рукапісамі, дакументамі, фатаграфіямі рускіх, савецкіх і замежных музыкантаў. А ў 1954 годзе, калі аднарачана было прысвоена імя вялікага рускага кампазітара.

Са звестак аб жыцці і творчасці Глінкі і пачынаецца экспазіцыя. Асабістыя рэчы, пісьмы, першыя выданні твораў... Эскізы касцюмаў і дэкарацыі, фатаграфіі выканаўцаў расказваюць аб сцэнічным жыцці яго сусветна вядомых опер. У раздзеле музычных інструментаў народаў СССР і зарубажных краін можна ўбачыць гуслі XII стагоддзя, знойдзеныя пры раскопках у Ноўгарадзе і адноўленыя спецыялістамі музея. У руках рэстаўратораў набылі другое жыццё і вальерка, сваячкі якой ёсць у кожнага славянскага народа, і берасцяныя пастушы ражок. Нібы з нядаўняга кірмашу трапіла ў вітрыну калекцыя яркіх гліняных свістулёк. А побач — пацямнелы ад часу рускія сяміструнныя гітары. Сярод іх ёсць ўнікальныя. Напрыклад, тая, на якой цыганская співачка Таня іграла для Аляксандра Пушкіна.

Матэрыялы, з якіх зроблены экспанаты, самыя разнастайныя — дрэва, метал, скура, высушаныя плады... Даволі розныя яны і па памерах — ад амаль цацачнай свістулькі да даводзіцца іграць удваіх.

Ёсць сярод экспанатаў музея і кур'ёзныя. Напрыклад, крышталёвая флейта або спінет-біуро, своеасаблівы гібрід клавесіна з туалетным столікам, якім у XVI стагоддзі дамы карысталіся ў час працяглых паездак.

Музей мае багатую калекцыю інструментаў народаў свету: Польская вальерка, бамбукавы ксілафон з В'етнама, кубінскія бонгі, багата інкруставаныя барабаны з Японіі гавораць не толькі аб музычных традыцыях розных народаў, але і аб шырокіх міжнародных сувязях музея.

Няма ў Траекуравых палатах традыцыйнай музейнай цішыні: экскурсаводы дэманструюць гучанне экспанатаў, у лекцыйнай зале акорды раяля змяняе гук скрыпкі. Для надаючых паслухаць які-небудзь твор у рэдкім выкананні працуе фанатэка з вялікай калекцыяй запісаў рускай, савецкай і замежнай музыкі. Час ад часу залы музея ператвараюцца ў класныя пакоі: тут праводзяцца ўрок эстэтыкі для школьнікаў.

Супрацоўнікі музея не абмяжоўваюцца толькі культурна-асветніцкай дзейнасцю. Яны падрыхтавалі і апублікавалі двухтомнік «Успаміны аб Рахманінаве», «Кнігу эскізаў Л. Бетховена», зборнік «Музыка на франтах Вялікай Айчыннай вайны».

Музыказнаўцы ўсяго свету звяртаюцца за дапамогай у дзяржаўны музей музычнай культуры імя М. Глінкі, дзе збіраюць, аднаўляюць і прапагандуюць каштоўнейшыя помнікі рускай, савецкай і зарубешнай культуры.

Андрэй ВІНАГРАДАЎ.

«НАЎРАД ЦІ ПАЎТОРЫЦА ПАДОБНАЕ...»

АЛІМПІЙСКАЯ КАЗКА

Больш месяца прайшло з таго часу, як у Маскоўскіх Лужніках патух агонь XXII Гульні, але ў рэдакцыю ўсё яшчэ ідуць пісьмы ад нашых суайчыннікаў, поўныя радасці і захаплення гэтым спартыўным святам. У розных краінах свету дзякуючы тэлебачанню людзі сталі сведкамі маляўнічых відэавішчаў — адкрыцця і закрыцця Алімпіяды-80, убачылі рэпартажы са спаборніцтваў, пазнаёміліся з новымі чэмпіёнамі. Госці Алімпіяды і спартсмены вязвенна

падкрэсліваюць выдатную арганізацыю Гульні.

Побач са словамі захаплення ў многіх пісьмах сустракаюцца пытанні «Якім чынам удалося стварыць такі цуд? Хто яны — удзельнікі святочных прадстаўленняў?» і да т. п. Спадзяемся, што гутарка нашага карэспандэнта Валянціны ТРЫГУБОВІЧ з балетмайстра Мікалаем ДУДЧАНКАМ задаволіць цікаўнасць многіх чытачоў «Голасу Радзімы».

— Мікалай Рыгоравіч, наколькі мне вядома, у святочных адкрыцці XXII Алімпійскіх гульняў у Маскве ўдзельнічалі прадстаўнікі ўсіх саюзных рэспублік. У маляўнічым калейда-скапе сюіты «Дружба народаў» пятнаццаць нацыянальных танцаў спляліся ў незабыўна прыгожы вянук. І першую кветку гледачам паднеслі беларускія хлопцы і дзяўчаты. Вы, як пастаноўшчык і галоўны балетмайстар беларускай часткі праграмы, лепш за ўсіх можаце расказаць і пра танец, і пра выканаўцаў...

— Вам, мусіць, нялёгка было ўпраўляцца з такім калектывам — 150 пар...

— Я быў закаханы ў іх. Мы маглі працаваць па дзесяць гадзін у суткі і адчуваць узаемную радасць творчасці. У Маскву мы прывезлі танец, разлічаны на тры мініуты. А па сцэнарыю, аказалася, ён павінен займаць паўтары. Уяўляеце, як тонка трэба было рабіць скарачэнні, каб не страціліся прыгажосць і выразнасць малюнка?! Рэпетыцыі мы праводзілі на стадыёне Маскоўскага энергетычнага інстытута (МЭІ). І калі б ні пачыналі працаваць — а шостай раніцы ці дванацатай ночы — абавязкова мелі гледачоў. Жыхары навакольных вуліц ставіліся да нас надзвычай прыязна. Калі мы ад'язджалі ў Лужнікі, то нас праводзілі, быццам родных.

— Ці халяваліся вы перад выступленнем?

— Найбольш — перад генеральнай рэпетыцыяй 17 ліпеня. Трыбуны стадыёна імя В. І. Леніна ў Лужніках запоўнены гледачамі. І дождж! За мінуту прамокнеш да нікі! Здавалася б, якія тут танцы, калі ў ботах і туфлях хлюпае. Але ўсю праграму «выдалі» з бляскам. Настрой быў, быццам у камсамольцаў Магніткі, — энтузіязм, эмацыянальны ўздэм. І калі сто тысяч гледачоў пакідалі парасоны і сталі крычаць «ура!», мы зразумелі, што свята адкрыцця будзе дастойным нашай дзяржавы. Душаўная настроенасць выступіўшых была такой, што ніхто не захварэў ад капрызаў надвор'я. Толькі касцюмы давялося сушыць і прасаваць.

— А чым запоўніўся вам дзень адкрыцця Алімпіяды-80?

— Агульнай атмасферай узрушанасці і еднасці. Калі наша калона — 120 аўтобусаў — рушыла ад інтэрната МЭІ, дзе мы жылі, да Лужнікоў, сотні масквічоў жадалі нам удачы. А з Лужнікоў мы вярталіся праз жывы калідор. Раней падобнае я бачыў толькі ў кадрах кінахронікі ці на экране тэлевізара. Так сустракала Масква чалюскінцаў, Гагарына... Нам кідалі кветкі, з балконаў лілі шампанскае, калі мы ехалі па набярэжнай Масквы-ракі, з сустрэчнага цеплахода пасажыры махалі рукамі і скандзіравалі словы прывітання... Радасныя ўсмішкі былі на тварах усіх — ад дзяцей да міліцыянераў. Мы былі шчаслівыя да анямэння. Адны, высунуўшыся з вокнаў аўтобусаў, адказвалі на вітанні, другія плакалі ад узрушэння, а вучні харэаграфічнага вучылішча... узнісла спявалі Гімн Беларускай ССР.

— У чым, на вашу думку, «сакрэт» сусветнага поспеху свята ў Лужніках?

— У адзінстве нацый і народнасцей Савецкага Саюза. Ні адна краіна свету не магла б паказаць такую маляўнічую і разнастайную праграму, як наша сюіта «Дружба народаў» з яе пяццю тысячамі ўдзельнікаў. «Мова» кожнай рэспублікі (я маю тут на ўвазе харэаграфію, музыку, адзенне) настолькі самабытная і адметная ад іншых, што

ў лічаныя мініуты дае магчымасць успрыняць багатую інфармацыю, адчуць характар народа. Адзінае, што было агульным для выканаўцаў, — высокі прафесіялізм, майстэрства, пачуццё адказнасці. Савецкі інтэрнацыяналізм у заходніх краінах часта трактуюць вельмі адвольна. Памытаю, як у час гастролі ў беларускіх «Харошак» у Даніі адзін з гледачоў прышоў за кулісы падыяліцца сваёй радасцю і здзіўленнем. «Я думаю, — сказаў ён, — што ўбачу рафінаваны калектыв пад Расію, але цяпер усядоміў, што Савецкі Саюз — сапраўды саюз нацый». Вось менавіта гэты саюз нацый і ўбачылі гледачы ў культурнай праграме Алімпіяды-80. Кожная рэспубліка паказала сваё, нацыянальнае, таму агульнае свята набыло шматфарбнасць, глыбіню, значнасць.

— Мікалай Рыгоравіч, я разумею, што для выступлення кожны калектыв бяроў сваю індывідуальнасць, адметнасць, а ў найсядзённых кантактах, у час рэпетыцый ці заўважалі вы якую нацыянальную адасобленасць?

— Ды што вы!? У ходзе падрыхтоўкі, рэпетыцый лейтматывам было шчырае сяброўства, супрацоўніцтва. Нацу «Крутуху» старанна імкнуліся развучыць танцоры амаль усіх «сўрапейскіх» рэспублік, я нават атрымаў запрашэнне ад некалькіх калектываў паставіць у іх беларускія народныя танцы. І мы прыглядаліся да работы іншых. Не толькі для таго, каб нешта пераняць ці ўзяць для будучай праграмы. Падобны шырокая сустрэчы — цудоўная школа. Тут больш востра пачынаеш адчуваць адметнасць свайго, нацыянальнага, больш глыбока разумееш, як гэта трэба выказаць, каб цябе зразумеў і ацаніў свет.

— Ваша маскоўскае жыццё было занята выключна работай, рэпетыцыямі?

— Вы мне можаце не перавярць, але амаль кожны дзень хлопцы і дзяўчаты з Беларусі і іншых рэспублік... бегалі на танцы ў інтэрклуб, які прапавіў у адным з інтэрнатаў МЭІ.

— Ці не звязуць хлопцы палля Алімпіяды некаторых нашых дзяўчат у іншыя рэспублікі?

— Такіх звестак не маю, але ў межах Беларусі, відаць, пераезды будуць...

— Нашы танцоры ўдзельнічалі таксама ў закрыцці Алімпіяды-80...

— Так, разам з прадстаўнікамі Украіны і РСФСР. Успамінаючы цяпер дні, праведзеныя ў алімпійскай Маскве, я думаю: наўрад ці паўтэрыцца падобнае ў маім жыцці. Гэта было казачна прыгожа і ўзнёсла. Калі сімвал Гульні — Міша, махаючы лапай, пакідаў стадыён, многія гледачы плакалі. Больш за гадзіну людзі не пакідалі трыбун, не верылася, што ўсё скончылася. І шчымымі-мінорная мелодыя, якая суправаджала палёт медзведзяці, трывала займала месца ў душах гасцей і ўдзельнікаў гэтага сусветнага свята спорту.

Свой юбілейны 60-ты сезон Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае тэатр імя Я. Купалы па традыцыі адкрыў спектаклем «Паўлінка». НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

Фота А. ДЗМІТРЬЕВА.

ПОЛЬКА «ВЕСЯЛУХА» ВАКУЛІЧАЎ

Агляд мастацкай самадзейнасці падыходзіў к канцу, калі вядучы аб'явіў, што сямейнае трыо Вакулічаў з вёскі Хатовічы Кобрінскага раёна выканае польку «Весялуху».

...На сцэну выйшаў невысокі чарнявы чалавек у прыгожа вышытай кашулі, з гармонікам у руках, а разам з ім два хлопчыкі. Бацька глянуў на сыноў, расцягнуў мякі, амаль адначасова вясёлы, заліхвацкі перавіст падтрымаў мелодыю гармоніка: гэта ўступілі хлапчучкі.

Аказалася, што іграюць яны на бярэсце — тонкіх палосках бярэзавай кары. Дарэчы, увесь інструмент на дзіцячай далоні змяшчаецца.

А музыка тым часам захапіла ўсіх у зале. Слухачы пачалі прыпляскаць у такт, нават члены журы, нямала стомленыя за гэты дзень, задаволены пераглынуліся.

Вакулічы б ігралі без перапынку, на змену аднаму найгрышу прыходзілі іншыя.

Я таксама была ў захапленні ад незвычайнага ансамбля. Пасля канцэрта мне захацелася сустрэцца з гэтай цікавай сям'ёй, пагутарыць.

Сцяпан Сямёнавіч — так звалі старэйшага Вакуліча — адклаў убок гармонік, які трымаў на каленях, устаў і працягнуў мне моцную руку з жорсткай далоняй. «Вакуліч, Мікалай, — смела і нека падаросламу адрэкаментаваўся старэйшы сын. «Вася», — ціхенька сказаў малодшы і на ўсякі выпадак схваўся за бацьку.

Вось так мы пазнаёміліся. І я даведлася, што Сцяпан Вакуліч працуе загадчыкам складу ў вёсцы. Аднак вельмі любіць музыку, спевы, танцы. Любіць сам і перадае гэтую лю-

боў сваім дзецям: сямікласніку Колю і шасцігадоваму Васільку. Іграюць яны разам ужо два гады. А з мінулага года пачалі выступаць перад гледачамі ў зялёных канцэртах. Дарэчы, без Вакулічаў у вёсцы не абыходзіцца ніводнае свята ці вяселле.

Хлопчыкі многа расказалі мне пра свайго бацьку, пра тое, як яны пачалі разам іграць.

— Я ўжо на гармоніку таксама магу, — пахваліўся старэйшы.

— І я навучуся, — паабяцаў малы.

— А як жа бярэсцяныя інструменты?

Васільк з веданнем справы растлумачыў мне, як рабіць з бярэсты такую рэч, як навушныца іграць на ёй. Здаецца, не так ужо і складана. «Трэба толькі шмат песень ведаць, — сказаў малы, — і тады ўсё атрымаецца».

Сцяпан Сямёнавіч больш маўчаў, паглядваючы шырокай далонню свой гармонік. На дзяцей паглядаў ласкава, і адчувалася, што ў душы задаволены бацька сынамі. Пра сябе ён не шмат расказаў, затое на просьбу што-небудзь сыграць адразу згадзіўся. Напэўна, таму, што ў музыцы ён больш поўна, чым словамі, выказвае сваю душу.

Зайгралі Вакулічы. І зноў гесня-радасць запоўніла пакой. І здалося мне, што менавіта так іграў мой дзядуля, калі я была маленькай. А можа, і дзядуля майго дзядулі.

Жыве народная традыцыя! Сыны Вакуліча перанялі ад бацькі старажытнае мастацтва сваіх продкаў. Іграюць на радасць людзям, каб перадаць потым гэтае майстэрства нашчадкам.

В. ТРАМБІЦКАЯ.

ГОСЦІ ДОРАЦЬ РАДАСЦЬ

Творам двух літоўскіх мастакоў — акварэлям Стасіса Кавалюскаса і мініяцюрам скульптурам Віцэнаса Альгімантаса — аддадзена экспазіцыйная зала Саюза мастакоў БССР.

Выстаўка, якая адкрылася тут, прыцягнула увагу аматараў выяўленчага мастацтва свосасаблівасцю творчага пошэрка, арыгінальнасцю бачання гэтых маладых майстроў з Панявежыса.

С. Кавалюскас — пясняр прыроды Літвы, яе паэтычных пейзажаў. Галоўная ж тэма мініяцюр В. Альгімантаса — людзі роднага краю. Ён вобразна асэнсоўвае яго мінулае і радасць сённяшняга жыцця.

Добрая традыцыя садружнасці і ўзаемаўзбагачэння мастакоў дзвюх рэспублік працягвае развівацца. У гэтыя дні, напрыклад, у Панявежысе знаёмяцца з творчасцю беларускіх графікаў. У хуткім часе абмяняюцца выстаўкамі жывапісцы і скульптары Мінска і Каўнаса.

МАЙСТЭРСТВА — У ПАСАГ

Вёска Моталь Іванаўскага раёна заўсёды славілася сваімі ткачымі. З пакалення ў пакаленне перадавалі тут маці сваім дочкам сакрэты ткацкага майстэрства. Больш чым сто рукадзельніц вёскі выконваюць сёння заказы Пінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў. Іх прадукцыя карыстаецца вялікім попытам у накупнікоў. Нядаўна яшчэ два віды вырабаў сельскіх майстроў — ручнікі і абрусцы з наборам сурвэтак — былі ўдасноены дзяржаўнага Знака якасці.

У ГОМЕЛІ ПА-НАД СОЖАМ

Рэдкі па сваёй прыгажосці гомельскі палацава-паркавы комплекс займае плошчу амаль трыццаць гектараў. У адзіным ансамблі гарманічна зліліся маляўнічы гарысты рэльеф, зеляніна і архітэктура. Парк разам з палацам аб'яўлены помнікам архітэктуры і знаходзіцца пад аховай дзяржавы.

У 1785 годзе на гэтым месцы па праекту Растрэлі і па заказе графа Румянцава распачалося ўзвядзенне палаца. Прыкладна праз 50 гадоў, калі Мікалай I падарыў Гомель князю Паскевічу, будаўніцтва было завершана. У 1819 годзе непадалёку ад палаца ўзвялі сабор Пятра і Паўла, побач — капліцу-усыпальніцу князёў Паскевічаў. Вакол гэтых пабудов і высадзілі парк, які з'яўляецца адным з лепшых узораў паркабудавання канца XVIII—першай паловы XIX стагоддзяў.

Дрэвы і кусты, мясцовыя і прывезеныя здалёк, якія складаюць галоўную каштоўнасць парка, падбіраліся з вялікім густам. У парку расце 80 тысяч дрэў 150 відаў. Штогод падсаджваюцца новыя расліны. У паўднёвай частцы парка знаходзіцца зімовы сад.

У былых княжаскіх харомах размешчаны цяпер Палац піянераў і школьнікаў і Гомельскі краязнаўчы музей.

НА ЗДЫМКАХ: заўсёды людна на аляях парка; капліца князёў Паскевічаў; у старажытных скляпеннях; перапляліся дрэвы над пераходным мосцікам.

ПЕСНЯ АБ МІНСКУ

Словы П. ПАНЧАНКІ

Музыка І. ЛУЧАНКА

УМЕРАНА, з душой

У дні бяды і ў ранак Перамогі,
У дні, калі ты харашэў і рос,
Усе твае надзеі і трывогі
Я ў сэрцы нёс, я ў сэрцы нёс.

Прыпеў:
Мой родны Мінск, пад небам жураўліным
Жыві, квітней пад зоркай залатой,
Ты для мяне на ўсёй зямлі адзіны,
Цябе люблю я ўсёй душой.

Я да цябе з усіх дарог вярнуся,
Мая тут партызанская сям'я,
Ты мне прабач, калі я зажуруся
Ля Вечнага, ля Вечнага агня.

Прыпеў:
Спакойнае дзяцей тваіх дыханне,
Шумі над іх калыскамі ліствай,
Маё ты ранне і маё каханне,
І вечар сіні-сіні мой.

Прыпеў:

* Рытмічны варыянт для другога інструмента.

У дні бяды і ў ранак Перамогі,
У дні, калі ты харашэў і рос,
Усе твае надзеі і трывогі
Я ў сэрцы нёс, я ў сэрцы нёс.

Прыпеў:

Мой родны Мінск,
Пад небам жураўліным
Жыві, квітней пад зоркай залатой,
Ты для мяне на ўсёй зямлі адзіны,
Цябе люблю я ўсёй душой.

Я да цябе з усіх дарог вярнуся,
Мая тут партызанская сям'я,
Ты мне прабач, калі я зажуруся
Ля Вечнага, ля Вечнага агня.

Прыпеў:

Спакойнае дзяцей тваіх дыханне,
Шумі над іх калыскамі ліствай,
Маё ты ранне і маё каханне,
І вечар сіні-сіні мой.

Прыпеў:

ВЫРУЧЫЎ ГАСПАДАРА

Ляснік Селішчанскага лясніцтва Слуцкага раёна Р. Гураў аглядаў пасадкі маладога аршніка. Яго сабака Вугалёк адстаў. Ляснік паклікаў яго, але не дачакаўся і пайшоў далей лесам адзін. І раптам у лагчыне наткнуўся на свежыя мядзведжыя сляды.

А праз некалькі мінут з густога аршніка на сцяжынку выкаціліся двое медзведзянят. Ляснік ведаў, што да медзведзянят не трэба набліжацца, і збіраўся ўжо бокам абысці гэтае месца, але было позна: з зарасніку паказалася мядзведзіца. Звер тут жа напад на чалавека. Ударам лапы мядзведзіца збіла Р. Гурава з ног. Ляснік выхапіў нож, але пусціць яго ў ход не змог. Мядзведзіца падмяла яго пад сябе, прыціснула руку.

— Вугалёк! — паспеў крыкнуць, сабраўшы апошнія сілы Р. Гураў. Сабака з'явіўся, быццам з-пад зямлі. З шалёным брэхам ён кінуўся на мядзведзіцу, пачаў хапаць яе за заднія лапы. Та я не вытрымала атакі раз'юшанага сабакі, пакінула гаспадара і кінулася ўцякаць.

Калі Р. Гураў апытоўнеў, Вугалёк стаяў побач і лізаў яму шчаку. Пра гэты выпадак расказала рэспубліканская газета «Советская Белоруссия».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1401

ПОРІ

ВЯРНУЛІ ЗВАННЕ ЧЭМПІОНАЎ

Мужчынская каманда Савецкага Саюза па міжнародных шашках была чэмпіёнам Еўропы дзевяць гадоў таму назад. Увесь гэты час нашы спартсмены ва ўпартай барацьбе ўступалі галандцам з мінімальным лікам.

І апошняе першынство кантынента не было выключэннем. Да заключнага тура шашысты СССР і Галандыі намага апырэджвалі сваіх галоўных сапернікаў. Лёс чэмпіёнскага тытула павінен быў вырашыцца ў сустрэчы паміж лідэрамі. Прычым галандцам патрэбна была толькі перамога, таму што яны ў гульніх з камандамі іншых краін набралі на паўчэка менш, чым савецкія шашысты. Але сустрэча лідэраў так і не дала нікому перава-

гі. Лік — 1,5 : 1,5 ачка. Гэта значыць, што пасля доўгага перапынку каманда СССР вярнула сабе чэмпіёнскі тытул. Наша каманда выступала ў складзе А. Гантварга, М. Каранеўскага і В. Шчогалева. Адзначым, што экс-чэмпіён свету мінчанін А. Гантварг заняў першае месца на першай дошцы, набраўшы 6,5 ачка з 7 магчымых.

СПАБОРНІЧАЮЦЬ СЕЛЬСКІЯ СПАРТСМЭНЫ

Першынство сельскіх спартсменаў краіны праходзіла ў Данецку. Добра выступіла на ім беларуская каманда: заваявала пяць залатых, чатыры сярэбраныя і шэсць бронзавых медалёў.

Вызначылася Ганна Гуркова. Спачатку беларуская спартсменка перамагла ў бегу на 100 метраў, была другой на 200 метраў і разам з сяброўкамі па камандзе Святланы Гагалушка, Любай Івановай і Люцынай Клінецвіч атрымала бронзавую

ўзнагароду ў эстафэце 4×100 метраў.

Чэмпіёнамі краіны сярод беларускіх спартсменаў таксама сталі Павел Трашчыла і Раіса Аглетдзінава ў бегу на 800 метраў, Аляксандр Шпак у трайным скачку і Аляксандр Хомчык у бегу на 400 метраў з бар'ерамі.

ПУЦЁКА АДНА, ПРЭТЭНДЭНТАЎ ДВОЕ

Да канца першынства Савецкага Саюза па футболе сярод каманд другой лігі засталася правесці чатыры туры. Але ўжо цяпер ясна, што адзіную пуцёку ў фінал за права ў будучым сезоне выступаць у першай лізе разыграюць гродзенскі «Хімік» і «Даўгава» з Рыгі. Футбалісты з Гродна на працягу трох месяцаў не ўступаюць лідэрства. У апошнім туры яны перамаглі ў гасях «Звейніекс» з Ліепай з лікам 2 : 0 і набралі 38 ачкоў. На пяць ачкоў менш набралі рыжане, але ў іх у запасе ёсць яшчэ дзве гульні.